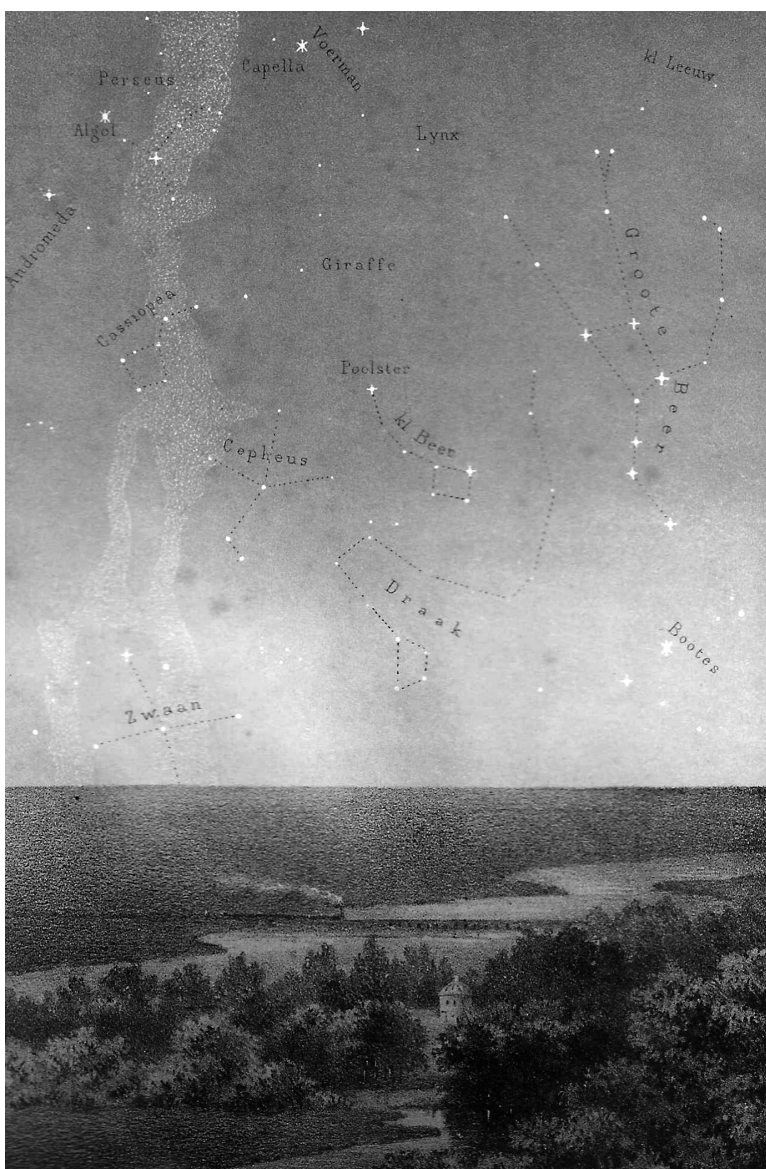

Leen Huet

Weerbots

T
Z
A
R
A

De sterrenhemel (Noorden). Middernacht 1 januari.

‘Bij de gedachte dat wij met zulk een duizelingwekkende vaart met de Aarde rondwentelen, komt de vraag bij ons op, hoe het komt dat wij die beweging niet bemerken? en de eenvoudige reden is, omdat de ganse Aarde met de dampkring, waarin wij ons bevinden, in diezelfde beweging deelt, en wij dus geen onbeweeglijk voorwerp in onze nabijheid hebben, waaraan wij die beweging kunnen waarnemen. Die verbazende snelheid, die toeneemt naarmate wij den equator naderen, zou oorzaak zijn van de verschrikkelijkste gebeurtenis, welke men kon uitdenken, wanneer namelijk die wenteling der aarde eens plotseeling ophield. Zulk een gebeurtenis was de ondergang van alle bewerktuigde wezens op aarde, die door zulk een schok verbrijzeld en verteerd zouden worden; want Helmholtz heeft berekend, dat als de omwentelingskracht der aarde door een plotseeling stilstand in warmte overging, er een hitte ontwikkeld zou worden, voldoende om 15 bollen kool, zo groot als onze Aarde, te verteren.’

(Bernardus Brinkman, *De sterrenwereld*, 1873, p. 128)

December

Vrijdag 23 december 2022

Wanneer we de tuin uitrijden in het donker, zien we in het schijnsel van de koplampen twee reeën wegvluchten. 'Pa en ma,' zeg ik.

'Maar deze zijn jong,' antwoordt Jan.

Bij de begrafenisondernemer ligt mijn moeder opgebaard. 'Zo mager,' zegt Lieve, de zaakvoerster.

Een laatste groet.

Zaterdag 24 december

Vandaag is de dag waarop mijn moeder wordt begraven. De dag van haar uitvaart. Het is geen lelijk woord, uitvaart.

Haar kist staat opgesteld bij de ingang van de dorpskerk, aan de westkant. Witte bloemen, veel witte kaarsen. 'We hebben haar in het licht gezet, omdat het zo donker is,' zegt Lieve, die nu ceremoniemeester is.

Op de kist ligt de foto van ons gezin: mijn vader, mijn moeder en ik, op het terras van het ouderlijk huis. 5 juli 2018. Mijn moeder werd tachtig. Mijn vader is aan het vertellen, met een verband rond zijn arm. Een paar dagen voordien was hij tegen de hoek

van de schouw gevallen. Mijn moeder glimlacht. Ik sta rechtop tussen hun tuinstoelen in en houd mijn eigen cameraatje vast.

Deze foto stond op de vensterbank van mijn moeders kamer in het woonzorgcentrum. Toen ze daar overleed, op die ijsskoude 16 december om 13.30 uur, hebben de verzorgsters haar mooi gekleed en deze foto in haar handen gelegd. Het was een van de vele ontroerende gebaren die ze in die laatste dagen voor haar en voor mij overhadden.

De kerk is versierd voor Kerstmis. Voor en op het altaar staan dieprode kerstrozen; op een sokkel rust de adventskrans met rode linten en kaarsen, en in de zuidelijke zijbeuk prijkt een grote kerststal, omringd door sparren. 'De kerk is mooi voor jou,' zeg ik in gedachten tegen mijn moeder.

Ik lees de tekst voor die ik over haar schreef.

'Maria Catharina Josephina.

In het woonzorgcentrum zei mijn moeder soms: Ik ben Maria Catharina Josephina. Haar drie doopnamen gaven haar houvast. Ik vond dat ze mooi klonken en ik noemde haar dikwijls ook zo: dag, Maria Catharina Josephina.

Maria Catharina Josephina Vermeiren, geboren in de zomer van 1938 in Minderhout. Een klein meisje in een ongerepte landelijke omgeving.

De oorlog sloeg hard toe in haar familie, maar het leven in de Kempen leek voor altijd in tradities geworteld.

Als kind zorgde Maria soms voor haar grootmoeder, dat was een taakje dat ze opgelegd kreeg en waar ze, denk ik, trots op was.

Ze hielp grootmoeder met aankleden en ze hield grootmoeder gezelschap. Ze vertelde me ook over een feest bij grootmoeder thuis, in de boomgaard, waar alle fruitbomen in bloei stonden. En daaronder dan de wit gedekte tafels, en alle mensen blij en op hun paasbest. Dat vond ze prachtig. Later vergeleek ze de foto's van de eerste communicantjes of plechtige communicantjes in het parochieblad ook met een boomgaard die in bloei stond. Dat vond ik een prachtig beeld, en wanneer ik nu bloesem zie, denk ik daar altijd aan.

Op zondag 11 december glimlachte mijn moeder voor de laatste keer naar mij: het voelde als de zon die doorbrak in een winterlandschap. Op maandag 12 december hield ze mijn hand zo stevig vast dat ik me bijna moest loswringen. Ik begreep toen nog niet dat het een signaal was. Van woensdagmorgen tot vrijdagmiddag kon ik bij haar waken, en de herinnering aan die dagen koester ik. Ze was heel rustig, sereen. Af en toe luisterden we naar oude kerstliedjes, of een Frans chanson. Het personeel van het woonzorgcentrum stond als een groepje engelen rond haar bed.'

De pastoor zwaait traag het wierookvat over de kist. De geur is plechtig, kostbaar, een teken van respect voor dit mensenleven. Wanneer de vier medewerkers van de begrafenisondernemer de kist op hun schouders nemen, denk ik opnieuw: dit is respect. Achter de wagen aan stappen wij traag naar het kerkhof. De begrafenisondernemer blijft in mijn buurt en maant een tractor die uit de tegenovergestelde richting komt gedenderd met een discreet handgebaar aan tot trager rijden. We passeren een vrolijke groep kerstwandelaars. Ik kijk niet op, maar Jan zegt me dat ze stil blijven staan en hun kerstmutsen afnemen. Ik herinner me dat mijn vader me vertelde hoe iedereen stilstond en zijn hoed afnam wanneer de *corbillard* passeerde, in zijn jeugd. En het is kennelijk nog altijd de gewoonte, hier op het land.

Op het kerkhof ligt mijn moeder dicht bij mijn vader: schuin in de rij achter hem. Twee jaar en zeven en een halve maand heeft ze hem overleefd.

Aan de koffietafel zie ik familie, vrienden, kennissen van mijn ouders terug. Ik voel opluchting, omdat ik mijn tekst over haar zonder hapering heb kunnen voorlezen. Ik wilde het goed en waardig doen voor haar.

Na de maaltijd blijven er vele broodjes, koffiekoeken en heel wat beleg over. Ik leer een nieuw woord. Een van de jonge vrouwen die opdienden, noemt beleg 'bijval'. Ik vraag haar vanwaar ze afkomstig is, misschien uit een andere provincie? Misschien is bijval voor 'beleg' of 'charcuterie' een West- of Oost-Vlaams woord? Nee, ze is geboren en getogen in het dorp.

Met zijn tweeën vieren we kerstavond, in mijn ouderlijk huis. We eten gebraden kip, met gestoofde appels uit de tuin, in veenbessensaus. Het was geen florissant appeljaar, toch proeven we de zoetheid, gevoed door eigen grond. Minstens vijftien jaar hebben we in dit huis op kerstavond gekookt voor mijn vader, mijn moeder, en hun goede vriendin Riet, die vorig jaar overleed.

Zondag 25 december

Met mijn fiets rijd ik naar de kerk. De kerstviering wordt opgeluisterd door het kerkkoor, dat enthousiast zingt. Ik schuif in de rij achter mijn oom en tante.

Bovenop het verdriet van gisteren en de vele weken voordien, voel ik vreugde, in deze gewone oude dorpskerk, in 1872-1874 gebouwd door de officiële bouwmeester van de provincie,

P.J. Taeymans. Witte muren, hoog in de gewelven een motief van blauwgrijze, donkerrode en gouden streepjes op de ribben en rozetten, een gipsen beeld van Sint-Willibrordus tegen een pilaar, drie smalle en hoge neogotische glasramen in het koor, twee hedendaagse glasramen in het schip, en in de zuidelijke zijbeuk een oud reliekschrijn voor de heilige Rochus van Montpellier. Als kunsthistorica bezoek ik meestal kerken met indrukwekkende kunstschaten: schilderijen van Rubens of Van Dyck, magnifiek middeleeuws beeldhouwwerk, monumentale sacramentstorens, koorgestoelte met gebeeldhouwde spreekwoorden, albasten grafmonumenten; maar in deze eenvoudige Sint-Willibrorduskerk nam ik afscheid van mijn vader en moeder, en voor mij zijn ze nu met dit gebouw verbonden. De laatste jaren heb ik ervaren dat het me goed doet om deel uit te maken van een traditie, hoe zijdelings ook.

Een hoopvolle traditie. Al weet ik niet of ik werkelijk hoop. Op een weerzien, bijvoorbeeld. *Es gibt ein Wiedersehen*. Staat dat niet ergens in *Die Buddenbrooks* van Thomas Mann? Een uitspraak van een eenvoudige vrouw, de laatste meid van de verarmde familie. Nee, ik hoorde het in de televisieserie die ervan gemaakt is.

Woensdag 28 december

Ik kreeg het verzoek om de inleiding te schrijven bij de heruitgave van Virginie Lovelings roman *Erfelijk belast* (1906). Het werk verzet mijn gedachten.

Het is een boek over de kwalen en tekortkomingen die ouders aan kinderen doorgeven. Een boeiend thema, geworteld in het toen nog nieuwe darwinisme en de opkomende theorieën over eugenetica. Loveling werkt haar ideeën genadeloos uit. Wat me

nu echter het meest opvalt, is haar kennis van de natuur in en om haar geboortedorp Nevele. In haar biografie lees ik dat ze elke inlandse vogel aan zijn gezang kon herkennen. En ze richtte haar blik graag omhoog. Die belangstelling gunt ze ook aan haar personage Berenice: 'Berenice sloeg haar ogen opwaarts naar de sterrenhemel. Zij had behoefte aan zielsverruiming, aan opheffing uit aardse modderpoelen en uit grote en kleine mensenkwaal; de constellatie van Orion stond schitterend, reeds een weinig westwaarts, de Drie Koningen omvattend als in een grote ietwat onregelmatige lijst, met Rigel, blauwachtig glanzend, Betelgeuse, Bellatrix als diamanten hoekornamenten, en heel het luisterrijk gevolg achteraan komend: Castor en Pollux, Procyon, en de fraaiste ster van alle, de heerlijke Sirius.'

Durf ik te verlangen naar heldere vriesnachten, nu de energiecrisis woedt en ik de stookolietank met moeite gevuld kan houden? Het sterrenbeeld Orion begeleidt zo dikwijls mijn winterse avondwandelingen. Die helder schitterende sterren hangen dan als juwelen te flonkeren tussen de kale takken van de inlandse en Amerikaanse eik en van de rode beuk. En wanneer de wind vlaagt, komt plotseling het parfum van de bloeiende toverhazeelaar voorbijgedreven. Een geur als van peperkoek.

© 2025 Uitgeverij TZARA / Standaard Uitgeverij nv
Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen
en Leen Huet

www.standaarduitgeverij.be
Info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.be

Eerste druk oktober 2025

Omslagontwerp: Herman Houbrechts
Opmaak binnenwerk: www.intertext.be
Auteursfoto: © Frank Toussaint
Coverfoto: © Koen Broucke

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Niets uit dit boek mag op enigerlei wijze worden gebruikt of gereproduceerd voor het trainen van kunstmatige-intelligentietechnologieën of -systemen. Dit werk mag niet gebruikt worden voor tekst- en datamining (artikel 4, lid 3 Richtlijn (EU) 2019/790).

ISBN 978 90 223 4190 2
D/2025/0034/70
NUR 320